

261. BELENEN, VERPANDEN.

Een zaak van waarde tot zekerheid stellen voor de teruggave van een geleende som of voor het nakomen van een verbintenis.

Bij **belenen** denkt men vooral aan het feit dat men geld te leen krijgt door een onderpand te geven.

Verpanden duidt hoofdzakelijk op het stellen van een pand: het wordt vooral gebruikt voor onroerende zaken. In figuurlijke zin gebruikt men alleen **verpanden**.

Hij verkoopt en beleent zijn goederen om het hoofd boven water te houden. Bij hoge noodzakelijkheid zou men enige effecten kunnen belenen.

Een huis verpanden. Zijn woord, zijn eer verpanden. Zijn leven verpanden.

262. BELEMMEREN, DWARSBOMEN, STOREN, STREMMEN, VERSPERREN.

De uitvoering van een handeling bemoeilijken.

Belemmeren is hinderen in de vrije beweging, enigszins tegenhouden en de voortgang moeilijk maken.

Dwarsbomen is iemand bemoeilijken in de voortgang van zijn werk, door hinderpalen in de weg te leggen, door moeilijkheden te scheppen, en wel in de regel : onoverkomelijke; het veronderstelt boos opzet.

Storen is iemands bezigheden, enz. op hinderlijke wijze of ontijdig onderbreken, meestal voor korte tijd.

Stremmen is stilstand in de beweging brengen voor korter of langer tijd; het is dus sterker dan **belemmeren**, dat nog enige beweging veronderstelt.

Versperren duidt op een opzettelijke of onwillekeurige afsluiting van de weg, waarlangs de beweging plaats heeft.

Ruiters en voetknechten storten te zamen in de nauwe doorgang en belemmeren elkaar. De Hollanders begrepen, dat alle belasting de handel belemmert.

Een koopman en fabrikant, die men tegenwerkte en dwarsboomde, zolang hij zijn weg naar de fortuin nog openhakken moest. De Staten wisten ook in Frankrijk Filips te dwarsbomen, door het ondersteunen van Hendrik IV.

Zover was ik gevorderd met schrijven, toen onze rust onverwacht gestoord werd. Doodmoe leunde ze tegen hem aan... Maar ze wou hem niet storen.

Misschien zou onze briefwisseling kunnen gestremd worden. Men kan een stroom wel stremmen een tijdlang, hem terugdrijven naar zijn oorsprong kan men niet.

De weg was versperd door de omgevallen bomen. Gezonken schepen versperden de toegang tot de haven.

263. BELEMMERING, HINDERNIS, HINDERPAAL, BELETSEL, VERHINDERING.

Hetgeen de uitvoering van onze plannen bemoeilijkt.

Belemmering is de handeling of werking waardoor iemand of iets in welk opzicht ook wordt belemmerd; hierbij denkt men aan iets, dat het moeilijk maakt om tot het doel te komen.

Hinderenis is hetgeen een oponthoud veroorzaakt en bij onvoldoende kracht belet om tot het doel te geraken.

Hinderpaal noemt men alles wat de uitvoering van iets bemoeilijkt.

Beletsel is hetgeen iemand belet op een weg voort te gaan of een plan uit te voeren.

Verhindering is iets dat het noodzakelijk maakt de uitvoering van een plan op te geven.

Beveiliging van zijn eigen scheepvaart en belemmering van die van de vijand. Toen ondervond de zoon een belemmering meer in zijn huwelijksplan.

Ruim de hindernissen uit de weg. De hindernissen, die men de vijand in de weg kan leggen. Een wedren met hindernissen.

Hij mijdt al de hinderpalen, die hij op zijn weg ontmoet. Hinderpalen, die onze Nederlandse volkseenheid belemmeren. (VUYLSTEKE)

Beletsels zijn alle natuurlijke of kunstmatige terreinvoorwerpen, die de bewegingen der troepen geheel beletten of ten minste vertragen. Een der meest krachtige beletsels op de weg naar vrijheid en recht.

Er kwam plotseling verhindering.

264. BELOFTE, GELOFTE, VERBINTENIS.

Belofte is een mondelinge of schriftelijke toezegging.

Gelofte is een plechtige belofte, en vooral een met vrije wil en met voorbedachten rade gedane toezegging aan God of Zijne heiligen; inzonderheid toegepast op de beloften bij de intrede in een geestelijke orde.

Verbintenis onderstelt een wederkerige belofte of toezegging, waaruit een verplichting voortvloeit om iets te doen, ofwel een toezegging gedaan overeenkomstig de wet.

Zonder stellige beloften, maar met veel hoop, waren zij teruggekeerd. De slimme lieden vergenoegden zich niet met ijdele beloften. Met beloften en rotte appels kwetst men niemand.

Een plechtige gelofte verbond hem tot een tocht naar het Heilig Land. Wij vinden hier een waarschuwing tegen het overijld uitspreken van geloften. Hij heeft zijn geloften nog niet afgelegd.

Zij hebben een verbintenis aangegaan tot het leveren van het benodigde materiaal. Wij hebben ons van die verbintenis losgemaakt.

265. BELONEN, VERGELDEN.

Iemand iets geven of iets voor hem doen, omdat hij ons iets gegeven of iets voor ons gedaan heeft.

Belonen is iets geven als goedkeuring van hetgeen gedaan is.

Vergelden heeft veelal betrekking op het geven van iets onstofelijks voor bewezen diensten en duidt meer aan, dat de vergoeding hiertegen volkomen opweegt.

Belonen wordt gezegd van een meerdere tegenover een mindere, maar men kan ook zijns gelijke of zijn meester iets vergelden. In figuurlijke zin wordt dit laatste ook wel in ongunstige betekenissen gebruikt.

De onderwijzer beloofde de ijver van de leerlingen. Iemands moeite belonen. De vader beloont zijn zoon voor zijn goed gedrag.

Dat kan ik u niet vergelden. God vergelde het u. Men kan zijn ouders niet vergelden, wat zij voor hun kinderen doen. Iemand goed met kwaad vergelden.

266. BELOOP, LOOP, GANG.

De wending, die een zaak neemt, en de vermoedelijke afloop ervan.

Beloop wordt vooral gebruikt wanneer er sprake is van één zaak.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

